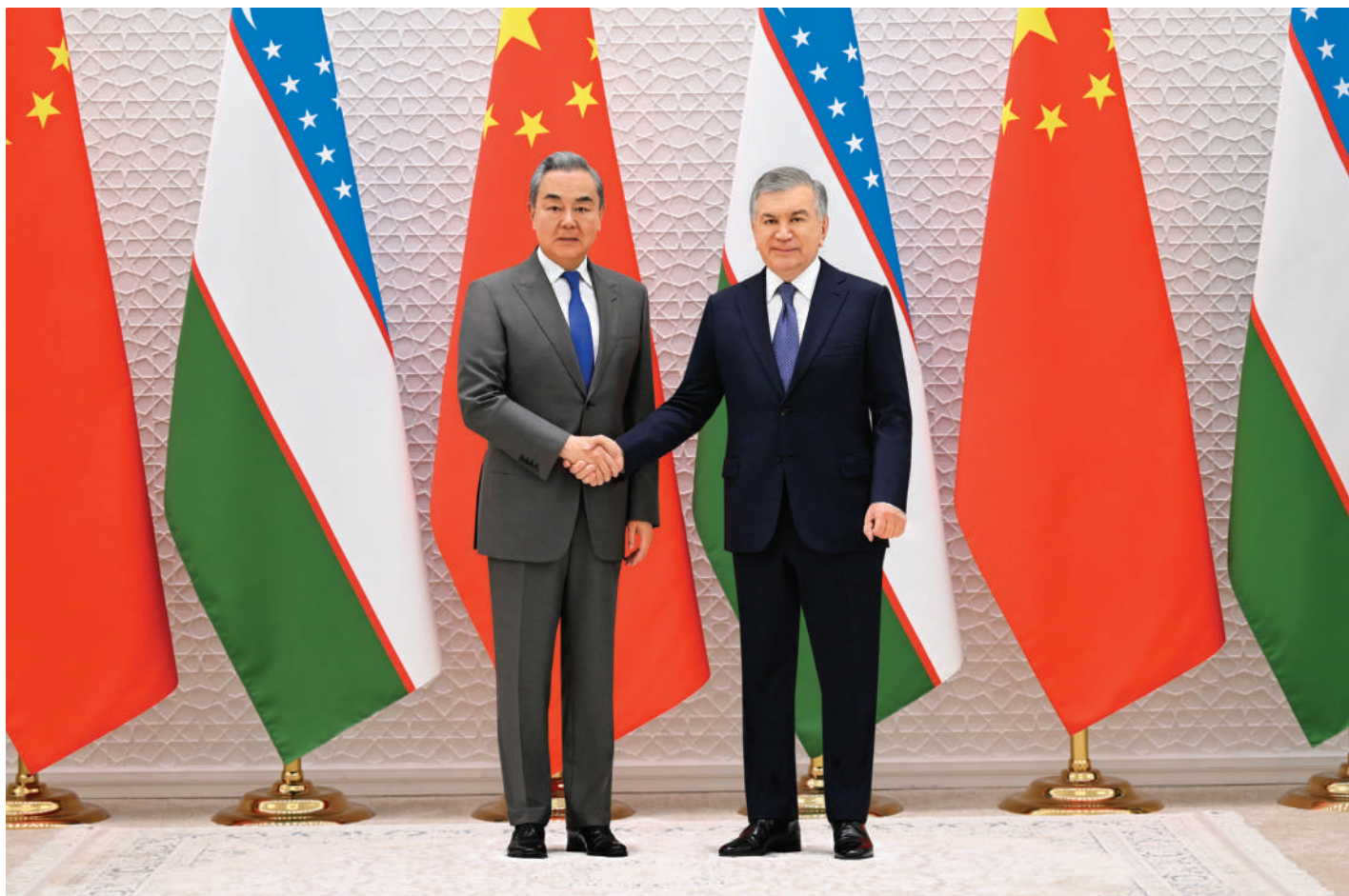

ЎЗБЕКИСТОН ВА ХИТОЙ ЎРТАСИДАГИ КЎП ҚИРРАЛИ ҲАМКОРЛИКНИ КЕНГАЙТИРИШНИНГ АМАЛИЙ ЖИҲАТЛАРИ КЎРИБ ЧИҚИЛДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ташқи сиёсат идоралари раҳбарлари стратегик мулоқотининг навбатдаги йиғилишида иштирок этиш учун мамлакатимизга келган Хитой Халқ Республикаси Коммунистик партияси Марказий қўмитаси Сиёсий бюроси аъзоси, Ташқи ишлар бўйича комиссия девони раҳбари, ташқи ишлар вазири Ван И бошчилигидаги делегацияни қабул қилди.

Олий даражадаги келишувларни амалга ошириш доирасида Ўзбекистон ва Хитой ўртасидаги барча шароитларда ҳар томонлама стратегик шериклик муносабатларини янада мустаҳкамлаш ҳамда кўп қиррали ҳамкорликни кенгайтиришнинг амалий жиҳатлари кўриб чиқилди.

Учрашув аввалида Хитой ташқи ишлар вазири мамлакатимиз етакчисига Хитой Халқ Республикаси Раиси Си Цзиньпиннинг самимий салом ва энг эзгу тилаклари етказди.

Давлат раҳбарларининг сиёсий иродаси ва биргаликдаги сазй-ҳаракатлари туфайли икки томонлама муносабатлар мисли

кўрилмаган юксак даражага кўтарилгани алоҳида мамнуният билан қайд этилди.

Ўтган йили товар айирбошлаш ҳажми 14 миллиард долларга етди, қўшма корхоналар сони қарийб 5 мингтани ташкил қилмоқда, йил бошидан буён Хитойдан салкам 15 миллиард долларлик инвестициялар ўзлаштирилди. Технологик шериклик

лойиҳаларининг портфели 90 миллиард долларга яқинлашди.

Юқори технологиялар, “яшил” ва атом энергетикаси, сунъий интеллект, транспорт, инфратузилма, қишлоқ хўжалиги, геология, кимё ва бошқа йўналишлардаги ҳамкорликни илгари суришга алоҳида эътибор қаратилди.

Барча даражаларда алоқалар фаоллашди, икки мамлакат ҳудудлари самарали ҳамкорлик қилмоқда, таълим ва маданий-гуманитар соҳада мазмунли алмашинувлар давом этмоқда.

Ўзбекистон етакчиси навбатдаги олий даражадаги тадбирларга пухта тайёргарлик кўриш ҳамда икки томонлама ҳамкорликни янги амалий мазмун билан бойитиш зарурлигини таъкидлади.

“Хитой — Қирғизистон — Ўзбекистон” темир йўлини қуриш лойиҳасини фаол амалга ошириш ва уни бошқа транспорт йўлаклари билан боғлаш муҳимлиги қайд этилди.

Афғонистонни ижтимоий-иқтисодий тиклаш ва хавфсизлик масалаларида сазй-ҳаракатларни мувофиқлаштиришга алоҳида эътибор қаратилди. Кўп томонлама форматларда яқин сиёсий мулоқот ҳамда ҳамкорликни давом эттириш, олий таълим муассасалари ўртасидаги алоқаларни қўллаб-қувватлаш ҳамда камбағалликка қарши куралиш, туризм ва бошқа соҳаларда қўшма лойиҳаларни илгари суриш зарурлиги таъкидланди.

Шу йилнинг ноябрь ойи охирида Ўзбекистонда бўлажак Хитой маданияти кунларининг муваффақиятли ўтказилишига ишонч билдирилди.

Шунингдек, халқаро ва минтақавий кун тартибидagi масалалар юзасидан ҳам фикр алмашилди.

ЎЗА

ИНТЕЛЛЕКТУАЛ МУЛК, АРХИВ ИШИ ВА ЮРИДИК ТАЪЛИМ СОҲАЛАРИДА САМАРАДОРЛИК ОШИРИЛАДИ

Президент Шавкат Мирзиёев 21 ноябрь куни интеллектуал мулк, архив иши ва юридик таълим соҳаларини ислоҳ қилишга қаратилган таклифлар тақдимоти билан танишди.

Кейинги йилларда интеллектуал мулк соҳасида кенг қўламли ишлар амалга оширилди. Соҳада 51 та норматив-ҳуқуқий ҳужжат қабул қилиниб, Ўзбекистон 8 та халқаро шартномага қўшилди. Интеллектуал мулк ҳимояси кучайтирилиб, унга оид ҳуқуқбузарликлар учун маъмурий жазо қатъийлаштирилди, жиноий жавобгарлик белгиланди. Божхонада “ex officio” тартиб-таомили киритилиб, контрафакт товарларни йўқ қилиш тартиби жорий этилди, ҳар йили “Контрафактсиз ой” ойлиги ўтказилмоқда.

Интеллектуал мулк объектларининг сони 102 мингтадан ошди, хорижда маҳаллий ва Ўзбекистонга қирган хорижий брендлар муҳофазаси кенгайтирилди, Самарқанд нони, Чуст пичоқлари, Марғилон адреси каби 23 та географик кўрсаткич рўйхатдан ўтказилди.

Бу ишлар натижасида мамлакатимиз Глобал инновациялар индексида 14 поғона юқорилаб, 79-ўринга кўтарилди.

Тақдимотда соҳани янада ривожлантириш режалари кўриб чиқилди. Жумладан, Бутунжаҳон интеллектуал мулк ташкилоти билан ҳамкорликда Интеллектуал мулк соҳасини ривожлантириш миллий стратегиясини ишлаб чиқиш кўзда тутилган.

Режага кўра, патент ва гувоҳномааларга ўзгариш киритиш жараёнида содда-лаштирилди, 5 та композит ва 4 та проактив хизмат кўрсатиш йўлга қўйилди.

Шунингдек, интеллектуал мулкдан фойдаланиш ҳолати Тадбиркорлик субъектларининг барқарорлик рейтингига иннобтаз олинadиган тартиб жорий қилинди.

Барча олий таълим ва илмий-тадқиқот муассасаларида патентлаш, ишлаб чиқаришга киритиш ҳамда тижоратлаштиришга қўламли рақамлаштириш очилди, дастлаб Миллий университетда, кейинчалик яна 4 та олийгоҳда “Интеллектуал мулк объектлари менежменти” йўналишини ташкил этиш кўзда тутилган.

Ижодкорлар ва мутахассисларни рағбатлантириш мақсадида ҳар йили 5 та номинация бўйича “Энг яхши интеллектуал мулк объектлари” танловини ўтказиш таклиф қилинди. “Интеллектуал мулк соҳасини ривожлантиришга қўшган ҳиссаси учун” махсус кўкрак нишони таъсис этилиб, 26 апрель — Бутунжаҳон интеллектуал мулк кунда топириб борилиши белгиланди.

Миллий географик кўрсаткичлар тизимини мустаҳкамлаш муҳимлиги қайд этилди. Етмишга яқин географик кўрсаткични рўйхатдан ўтказиш, Лиссабон тизимига аъзо бўлиш орқали миллий махсулотлар қийматини ва экспорт салоҳиятини ошириш муҳимлиги таъкидланди.

Архив ишини модернизация қилиш масалалари муҳокама қилинар экан, бүгунги кунда юртимиз архивларида 16 миллионга ҳужжат тўплами, шу жумладан, 1,3 миллионга алоҳида қимматли ва ноёб ҳужжатлар сақланаётгани қайд этилди.

Бухоро амира қушбегиси маҳкамаси ва Хива хонлиги девонхонаси ҳужжатлари ЮНЕСКОнинг “Жаҳон хотираси” рўйхатига киритилган.

Шу билан бирга, ҳужжатларни рақамлаштириш суръати йилга атғи 2 фоизни ташкил қилмоқда. 2030 йилга қадар архив фондининг рақамлашув даражасини 60 фоизга етказиш, алоҳида қимматли ва ноёб ҳужжатларни тўлиқ рақамлаштириш зарурлиги қайд этилди.

Бунинг учун соҳадаги ахборот тизимларини Ягона миллий архив ахборот тизимига бирлаштириш, ҳужжатларни радиочастотали идентификация (RFID) технологияси орқали ҳисобга олиш ва он-лайн кузатиш тизимини жорий этиш, ҳужжатларни таснифлаш ва таниш жараёнига сунъий интеллект технологияларини жорий қилиш режалаштирилган. Туман (шаҳар) архивларининг вазифалари ҳудудий архив бошқармаларига ўтказилди.

“Шажара” ахборот тизимини йўлга қўйиш таклифи билдирилди. Янги хизмат фойдаланувчиларга ўз шажарасини яратиш, тугилиш, никоҳ ва ўлим ҳақидаги маълумотларни, генетик маълумотлар асосида узоқ қариндошларини излаш имконини яратди.

Юридик таълим ва фанни янада ислоҳ қилиш масалалари кўриб чиқилди.

Тошкент давлат юридик университетиде клиник ва дуал таълимни жорий қилиш режалаштирилган. Талабаларнинг амалиёт дарслири улуши 50 фоизга етказилди, фуқаролик, жиноят ва бизнес ҳуқуқи йўналишларида юридик клиникалар ташкил этилади. Замонавий ҳуқуқ талабаларидан келиб чиқиб, “Рақамли ҳуқуқ” ва “Корпоратив ҳуқуқ ва бошқарув” каби янги таълим йўналишлари очилди.

Шу билан бирга, “таълим — тадқиқот — амалиёт” занжири асосида факультетларнинг ташкилий тузилмасини янгиллаш ва кафедраларни босқичма-босқич шўъбаларга айлантириш, университетнинг профессорлар кенгашини ташкил этиш таклиф этилди.

Тақдимотда қонунчиликдаги бўшлиқларни бартараф этиш ва тартибга солиш юқини камайтиришга алоҳида эътибор қаратилди.

Бу ишлар доирасида аҳамияти ва долзарблигини йўқотган 800 га яқин меъёрий ҳужжатни бекор қилиш, 77 та ҳужжатни қайта кўриб чиқиш, тадбиркорлар учун 15 дан зиёд ортиқча талабаларни қисқартириш орқали бизнес юритиш шароитларини енгилаштириш режалаштирилган. Қонунлар самарадорлигини баҳолаш орқали коллизия норма ва ҳуқуқий бўшлиқлар бартараф этиб борилади.

Президентимиз тақдим этилган янгиланишларни тизимли жорий этиб, муҳокама қилинган соҳаларда самарадорлиқни, аҳоли ва тадбиркорлар учун қўлайликларни янада ошириш зарурлигини таъкидлади.

ЎЗА

Президент қарорлари — ҳаётда ва назоратда

Ислохотларимиз самарасини ҳар бир инсон ўз ҳаётида ҳис этиши учун қабул қилинаётган ҳужжатлар ижросини ўз вақтида ва самарали таъминлаш лозим.

Шавкат МИРЗИЁЕВ,
Ўзбекистон Республикаси
Президенти

ИСЛОХОТЛАР ИСТИҚБОЛИ ИЖРО ИНТИЗОМИГА БОҒЛИҚ

Ўзбекистон тараққиётнинг янги даврига қадам қўйган айни паллада ўзгаришлар қириб бормаган бирор соҳа ёки тармоқ деярли қолмади. Халқимизнинг фаровон ва соғлом яшashi, мамлакатимизнинг жаҳонда ўз обрў-эътиборига эга бўлиши, одамларнинг ҳаётдан розилигига эришиш, замон талабларига мос билимли, маънавий-маданий жиҳатдан юксак авлодни тарбиялаш, ҳуулас, инсоннинг туғилиб камолга етиши, жамиятда ўз ўрнини топиши учун шарт-шароитлар яратишга қаратилган кенг қўламли ислохотлар амалга оширилмоқда.

Мазкур жараёнда энг муҳим ўзгаришлардан бири давлат ва халқ бирлигини таъминлашга алоҳида эътибор қаратилгани, бошқарув органларининг аҳолига яқинлашгани, қискача айтганда, Президентимиз илгари

сурган “Халқ давлат идораларига эмас, давлат идоралари халқимизга хизмат қилиши керак” деган ўта ҳаётий принципининг амалга қўлгани билан тавсифланди.

► Давоми 3-бетда

МИНТАҚАВИЙ БИРДАМЛИК: ТАРИХИЙ ТАРАҚҚИЁТ САРИ МУҲИМ ҚАДАМ

Нуктаи назар

Пойтахтимизда Президентимиз раислигида Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг муваффақиятли ўтказилган еттинчи Маслаҳат учрашуви минтақамизнинг стратегик мустақиллиги, иқтисодий барқарорлиги ва экологик хавфсизлиги йўлидаги муҳим босқични белгилаб берди.

Бу саммит шунчаки музокаралар платформаси бўлибгина қолмай, минтақа давлатларининг ўз тақдирини ўз қўлига олиш, умумий манфаатлар атрофида бирлашишга бўлган қатъий сиёсий иродасининг ҳам аққол намойиши бўлди. Бугунги кунда Марказий Осиё нафақат жадал тараққиёт макони, балки дунё геосиёсатининг асосий субъекти сифатида шаклланимоқда, бунда Президентимизнинг прагматик дипломатияси муҳим ўрин тутмоқда.

► Давоми 2-бетда

unesco

Мозий ва КЕЛАЖАК ТУТАШГАН МАНЗИЛ

Самарқанд мозий ва келажакнинг яхлит, уйғун қиёфаси акс этган шаҳар. Сўнгги кунларда муаззам кент ЮНЕСКОнинг 43-Бош конференцияси минбарига айланди.

Бу нуфузли анжуман одатда глобал миқёсда таълим, фан, маданият ва ахборот сиёсатининг асосий йўналишларини белгилаб келади. Шунинг учун у ўтказиладиган шаҳар сифатида Самарқанднинг таълими йирик

халқаро ташкилотнинг оддий протокол қарори даражасидан анча юқори турадиган, мазмунан чуқур рамзий маънога эга.

► Давоми 5-бетда

ИХТИРОЧИ ЎҚУВЧИЛАР

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИГА НАВБАТДАГИ ҚУРИЛМАНИ ТУХҒА ЕТЯПТИ

5

МЕҲР-ОҚИБАТНИНГ ЧИН ТАРҒИБОТЧИСИ ЭДИ

6

Ўзбекистон Президентининг “Янги Ўзбекистон” газетасида чоп этилган “Марказий Осиё янги давр остонасида” мақоласини минтақада кейинги йилларда рўй берган кескин ўзгаришлар, халқларимиз ҳаётини яхшилаш йўлидаги янгиланишлар кўзгуси, бу борада галдаги устувор вазифаларнинг кенг таҳлили дейиш мумкин. Зеро, мақолада қайд этилганидек, “Бугун биз кучли, барқарор ва фаровон минтақа — янги Марказий Осиёнинг мустаҳкам пойдеворини яратмоқдамиз”. Пировардида минтақа дунё ижтимоий-иқтисодий, сиёсий харитасида кейинги йилларда шиддат билан ривожланиётган ҳудуд сифатида эътироф этилмоқда.

Жаҳон иқтисодиётида юз бераётган тизимли ўзгаришлар ва глобал хатарлар Марказий Осиё минтақаси мамлакатларини ўзаро яқин ҳамкорликка ундаётган муҳим омиллардан бирига айланди. Шу билан бирга, мазкур хатарлар Марказий Осиё давлатларининг иқтисодий ва стратегик манфаатларини уйғунлаштириш, интеграция жараёнини чуқурлаштириш заруратини янада кучайтирди. Минтақа давлатлари ўртасидаги бу яқинлашув нафақат иқтисодий барқарорликни таъминлаш, балки минтақавий хавфсизлик, ижтимоий барқарорлик ва инновацион ривожланишни рағбатлантиришда ҳам муҳим аҳамият касб этмоқда. Шу жиҳатдан, жаҳон иқтисодиётидаги глобал хатарлар Марказий Осиёнинг стратегик бирликка интилишини кучайтирмоқда.

Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг Маслаҳат учрашувлари минтақанинг бугунги тараққиёти ва келажигига дахлдор стратегик масалалар бўйича ҳамкорликда умумий ёндашувларни ишлаб чиқиш ва уларни амалда қўллашнинг янгича механизми сифатида кўринмоқда.

Инсон қадри учун

Миграция сиёсати ҳар қандай давлат учун муҳим йўналишлардан биридир. Узоқ йиллар давомида мамлакатимизда бу соҳа ниҳоятда оғриқли эди. Минглаб ватандошларимиз чет элга қонунларни билмай, ҳеч қандай шартнома тузмай, энг оддий кафолатларсиз кетишга мажбур эди.

Уларнинг ҳақ-ҳуқуқлари ҳар қадамда бузилар, иш ҳақи тўланмас, машаққатли меҳнат шaroити, очиқ эксплуатация ва камситиш ҳолатлари кўп учради. Кўплаб хорижий мамлакатларда ўзбеклар ҳуқуқий бўшлиқда қолиб кетар, қаерга мурожаат қилишни билмас, юридик ёрдамдан маҳрум, айрим ҳолларда инсофсиз воситачиларнинг қўлига тушиб қоларди.

Ачинарилсини, меҳнат муҳожирлари оилар давомида ертўлада яшаган, дам олмай ишлаган, ҳужжатларидан айрилган, депортация марказларига тушган. Оила аъзолари эса йиллар давомида улардан хабар кутиб яшашга мажбур эди.

Умуман олганда, муаммо кўлами кенг эди. Бу оғир вазиятни тубдан ўзгартриш Президентиимизнинг қатъий сиёсий иродаси ва 2017 йилдан бошланган изчил ислохотлар туфайли амалга ошди. Айнан шу ўзгаришлар йиллар давомида тўпланиб келган муаммоларни бар-тароф этиш, меҳнат мигрантларининг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва бутун тизимни янги босқичга кўтариш учун бурилиш нуқтаси бўлди.

Миграция соҳасининг меъёрий-ҳуқуқий базаси тубдан кучайтирилди, тегишли қонунлар қабул қилинди, ҳимоя механизмлари ишлаб чиқилди. Давлат томонидан қўллаб-қувватлашнинг тўлиқ ва самарали тизими шакллантирилди. Консуллик хизмати кенгай-тирилди, 24/7 режимида ишлайдиган ишонч телефонлари ишга туширилди. Соҳада янги рақамли хизматлар жорий этилди. Элчихона ва дипломатик ваколатхоналар фаолияти кучайтирилди.

Президентиимиз бу борада Тошкент саммити барқарор, ўзаро боғлиқ ва фаровон Марказий Осиёни бир-галикда барпо этишда муҳим босқични бошлаб бериши-га ишонч билдиргандики, бу амалда тасдиқини топди. Зеро, бу учрашув мамлакатларимизнинг минтақавий ҳамкорлигини чуқурлаштиришда туб бурилиш даври-ни бошлаш билан бирга минтақавий интеграциянинг янги босқичига тўртки бериши шубҳасиз.

Бугунги кунга келиб, Марказий Осиё барқарорлик ва бунёдкорлик ҳудудига айланиб улгурди, бунда минтақавий ҳамкорлик тизими ва мунтазам мулоқот орқали, асосийси, ташқи воситачиларсиз дунёга ўз қиёфасини кўрсата олди. Давлатимиз раҳ-бари буни ҳамкорлар ўртасидаги ўзаро ишонч, очик-лик ва умумий манфаатларни англашга асосланган янгича сиёсий тафаккур равижи деб баҳолади.

Минтақавий ҳамкорлик борасида бошланган янги босқичнинг энг муҳим ютуқларидан бири чегара масалалари узил-кесил ҳал этилгандир. Жумладан, 2025 йил март ойида Ўзбекистон, Қир-ғизистон ва Тожикистон ўртасида уч давлатнинг чегаралари туташган нуқта тўғрисидаги шартнома ва Хўжанд декларацияси имзоланиши оламшумул воқеадир. Зеро, ўнлаб йиллар давомида кескинлик

кечмаслигини амалда исботлай олдики, Президенти-миз бу жараёни Марказий Осиёнинг янги минтақа-вий ўзига хослиги вужудга келмоқда деб баҳолади.

Минтақамизда қўшничлик — хавф эмас, имко-ният, бир тарафнинг муваффақияти — барчаннинг ютуғи деган ягона минтақавий маконга мансублик ҳисси шаклланаётгани минтақавий жипслашувни янада мустаҳкамлаш, барқарор ва фаровон янги Марказий Осиёни барпо этишга замин яратмоқда.

Давлатимиз раҳбари Марказий Осиёни барқарор ривожлантиришда қуйидаги стратегик йўналишлар-ни илгари сурмоқда.

Биринчидан, минтақавий ҳамкорлигини чуқур-лаштиришни давом эттириш — мавжуд механизм-ларни мустаҳкамлаб, минтақавий институтлар ҳам-корлигини тизимли ривожлантириш.

Иккинчидан, хавфсизлик соҳасида таҳдид ва хатарларга қарши курашиш бўйича умумий сало-ҳиятни шакллантириш. Хавфсизлик кенгашлари ко-мителари, махсус хизматлар, мудофаа ва ҳуқуқни му-ҳофиза қилиш идоралари раҳбарларининг мунтазам учрашувларини давом эттириш. “Хавфсизликнинг бўлиnmаслиги” принципи асосида минтақавий ҳам-корлик амалдаги халқаро механизмлар билан узвий боғлиқлиги бўйича тизимли ишлар олиб бориш.

Учинчидан, иқтисодий соҳада ички минтақавий савдони ривожлантириш, чегаралардан ўтиш тартиб-таомилларини соддалаштириш ва ўзаро инвестициялар учун қулай шароитлар яратиш. Саноат кооперациясини фаоллаштириш, минтақавий ва ҳудудлараро етказиб бериш занжирларини шакллантириш, чегараолди савдо зоналарини ривожлантириш, транспорт ва иқтисодий йўлақлар тармоғини кенгайтириш, транспорт, энергетика, қишлоқ ҳўжалиги ва рақамли иқтисодиёт соҳаларида қўшма лойиҳаларни илгари суриш.

Тўртинчидан, гуманитар ҳамкорлигини устувор давом эттириш. Инсон капиталини ривожлантириш, таълим, илм-фан ва маданий алоқаларни мустаҳ-камлаш. Умумий ахборот маконини яратиш, таълим, соғлиқни сақлаш сифатини ошириш, умуман, ижти-моий соҳа, жумладан, туризм ва ёшларга оид қўшма дастурларни ривожлантириш.

Бешинчидан, Марказий Осиё мамлакатлари-нинг ташқи сиёсатда келишилган ёндашувларини ишлаб чиқиш.

Мазкур ташаббуслар Марказий Осиё давлатла-рининг ички ресурс ва салоҳиятини бирлаштириш орқали минтақанинг барқарор иқтисодий ўсиши-га, хавфсизлик тизими мустаҳкамланишига ҳамда ташқи ҳамкорлар билан ўзаро манфаатли муноса-батларни янги босқичга кўтаришга хизмат қилади.

Президентиимиз илгари сурган стратегик вазифа-лар нафақат минтақавий барқарорликни таъминлаш, балки Марказий Осиёни глобал ривожланиш жа-раёнларининг фаол иштирокчисига айлантиришга замин яратиши билан аҳамиятлидир.

Жамила БОБОНАЗАРОВА,
Олий Мажлис Сенати аъзоси

Бошланиши 1-бетда

Маслаҳат учрашувининг асосий стратегик ютуғи сифатида Озарбайжон Республикасининг формат-га тўлақонли аъзо сифатида қўшилишини эътироф этиш жоиз. Бу Марказий Осиё ва Жанубий Кавказ ўртасидаги табиий-тарихий кўприкни тиклади. Маз-кур кенгайиш нафақат савдо-иқтисодий алоқаларни кучайтиради, балки трансгегарвий экологик муам-молар, жумладан, Каспий ва Орол денгизлари му-ҳофазасига қарши биргаликда курашиш учун янги имкониятлар тугдиради.

Президентиимизнинг минтақа муносабатларини Маслаҳат учрашуви шаклидан “Марказий Осиё ҳам-жамияти” деб номланувчи институционал форматга айлантириш таклифи Котибият ва Оқсоқоллар кенга-шини ташкил этиш орқали бу ҳамкорликка мустаҳ-кам сиёсий ва ҳуқуқий асос яратади.

Биз, депутатлар Президентиимиз ташаббусларининг аксарияти айнан экологик барқарорлик ва ресурслардан оқилона фойдаланиш каби устувор йўналишларга қаратилганини алоҳида қадрлаймиз ва буни минтақанинг келажиги учун ҳал қилувчи омил деб биламиз.

Бинобарин, бугунги кунда Марказий Осиё иқлим ўзгаришлари, ҳаво ифлосланиши, чўлланиш ва сув тақчиллиги каби кескин муаммолар билан юзма-юз турган бир пайтда давлатимиз раҳбари томонидан ил-гари сурилган Марказий Осиёнинг “яшил” тараққиёт концепциясини тез фурсатда қабул қилиш зарурати иқтисодий ривожланиш моделини тубдан ўзгари-ришга қаратилган дастурий талабдир.

Концепция асосида энергия самарадорлигини ошириш, қайта тикланувчи энергия манбаларига ўтиш ва “яшил” инвестицияларни рағбатлантириш орқали иқтисодиётнинг “ўтларод изи”ни камайтириш кўзда тутилади. Айнан шу “яшил” стратегия минта-қани халқаро молиявий институтлар учун янада жо-зибадор ҳамкор сифатида кўрсатади.

— Йигилишда ташқи меҳнат миграцияси соҳасида жорий йилда қилинган ишлар ҳам-да келгусидаги устувор вазифалар юзасидан ахборот берилди. — дейди камбағалликни қисқартириш ва бандлик вазири Ботир Зо-ҳидов. — Бугун хориж меҳнат бозорига ма-лакали мутахассисларга эҳтиёж катта. Айни пайтда 140 минг мутахассисга бюртма мавжуд. Аммо тил ва касбий малака бўйича талабларга жавоб бера оладиган мутахассис-ларни тайёрлаш борасида қилинадиган иш-лар хали кўп. Энг муҳимларидан бири — чет элга ишлаш учун кетаётган фуқароларнинг малакасини тасдиқлаш ва баҳолаш тизими-ни йўлга қўйиш.

Дарҳақиқат, хориждами ёки юртимизда фуқароннинг касб ва малака даражаси тасдиқ-ланган бўлса, самарадорликка яраша даромад ҳам ортади. Бу йўналишда кейинги икки ойда қатор лойиҳалар ишга туширилди. Хусусан, Европа давлатларида тил олинадиган касбни тасдиқлаш тизими, яъни сертификат ва дип-лом бериш пилот лойиҳалари бошланган.

Яна бир йўналиш — фуқароларни ишга жойлаштиришда юқори даромадли, муносо-б меҳнат шaroитлари яратилган ташқи бозор-лар имкониятини ўрганиш. Бу бўйича ҳам за-рур чора-тадбирлар белгилаб олинди.

Бугун барча соҳада бўлгани каби мигра-ция борада давлат ташкилотиди ягона давлат миграция тизими йўлга қўйилган. Хорижда меҳнат қилаётган ҳар бир фуқаро ҳақида-ги маълумотлар киритилган. “Хорижда иш” платформасида 25 турдаги хизмат тақдим этилмоқда.

Йигилишда Президентиимиз аҳолига қу-лайлик яратиш мақсадида бу мобил илова-ни янада кучайтириш масаласини кўйди. Сунъий интеллектни қўллаган ҳолда хорижа-да ишга бораётган ёки у ерда ишлаб турган фу-қароларнинг ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, иш ўринларини аниқлаш, қонунчиликдаги

Ҳамкорликдаги энг муҳим ва ҳаётни ташаббус сув ресурсларига тааллуқлидир. Сув тақчиллиги ку-чайиши миллий хавфсизлик ва аҳолининг яшаш ша-роитларига бевосита таҳдид солаётган бир пайтда Президентиимизнинг 2026-2036 йилларни “Марказий Осиёда сувдан оқилона фойдаланиш бўйича амалий ҳаракатлар ўн йиллиги” деб эълон қилиш таклифи та-рихия аҳамиятга эгадир.

Бу шунчаки бир шior эмас, балки сув тежамкор иқтисодиётга ўтиш, замонавий ирригация тизимла-рини оммавий жорий этиш ва сув ҳўжалигини туб-дан модернизациялаш учун ўн йиллик аниқ ҳаракат-лар дастурини талаб қилади. Қолаверса, Тошкентда кадрларни профессионал тайёрлашга қаратилган Сув ҳўжалиги соҳасидаги минтақавий ваколатлар марка-зини ташкил этиш ташаббуси ҳам технологик ривож-ланиш ва интеллектуал инвестиция сифатида катта аҳамият касб этади.

Афғонистонни Амударё ҳавзаси сув ресурслари-дан биргаликда фойдаланиш бўйича минтақавий мулоқотга фаол жалб қилиш зарурати фақат хавфсиз-ликни таъминлаш эмас, балки минтақавий ресурс-лардан барқарор ва адолатли фойдаланиш орқали умумий фаровонлиқни яратишга қаратилган прагма-тик сиёсат намунаси-дир. Бу масалаларни ҳал этиш орқали минтақадаги асосий таҳдидлардан бири — сув тақчиллиги минтақалараро можабога айланиши-нинг олди олинади.

Маслаҳат учрашувида эришилган иқтисодий ва инфратузилмавий келишувлар ҳам экологик мантиққа эга. Савдо-иқтисодий ҳамкорлик бўйи-ча 2035 йилгача мўлжалланган дастур ва Инфра-тузилмани ривожлантириш кенгашлари ташкил этиш орқали “Житой — Қирғизистон — Ўзбекис-тон” темир йўли каби устувор лойиҳаларни амал-га ошириш, буларнинг бари минтақамизни “кам ресурс — юқори даромад” тамойилига ўтказишга хизмат қилади.

Биз, халқ вакиллари бу лойиҳаларда “яшил йўлақлар” ва экологик хавфсиз транспорт тамойилларига қатъий риоя қилинишини истаймиз. Шунингдек, қабул қилинган Минтақавий хавфсизлик ва барқарорлик концепцияси ҳам минтақанинг ўз хавфсизлиги учун бирлашган ҳолда масъулиятни зиммасига олаётганини кўрсатади.

Умуман олганда, Маслаҳат учрашуви Ўзбекистон-нинг прагматик, масъулиятли ва стратегик давлатчи-лик ёндашувининг ёрқин кўриниши бўлди. Президен-тимиз илгари сурган ташаббуслар Марказий Осиёда абадий дўстлик ва экологик барқарорлик асосларини янада мустаҳкамлашга қатъий ишонамиз.

Ойбек РАҲИМОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси
депутати

МЕҲНАТ МИГРАЦИЯСИ ЯНАДА ҚУЛАЙ, ХАВФСИЗ ВА ШАФФОФ ТИЗИМ ЯРАТИЛАДИ

Давлатимиз раҳбарига 18 ноябрь куни ташқи меҳнат миграцияси тизимини тако-миллаштириш ва миграция жараёнларини халқаро стандартлар асосида йўлга қўйиш масалалари юзасидан ахборот берилди. Қайд этилганидек, сўнгги йилларда мамлакатимиз-да фуқароларни меҳнат қилиш учун чет элга тартибли жўнатиш бўйича бажарилаётган

тизимли ишлар туфайли меҳнат бозори ди-версификация қилинмоқда. Фуқаролар асо-сан юқори маошли иш ўринларида ишлаш учун хорижга кетмоқда. Натижада 2016 йил-га нисбатан чет элда ишлаётган фуқаролар со-ни камайган бўлса-да, улар юборган маблаг 3,8 миллиард доллардан 2025 йилнинг ўн ойи якунида 15,8 миллиард долларга етди.

Лутфулла СУВОНОВ,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

Президент қарорлари — ҳаётда ва назоратда

Ислоҳотлар истиқболи ижро интизомига боғлиқ

Масъулият ва натижа

чора-тадбирлари тўғрисида”ги фармони мамлакатимизда ўрнатилган қатъий тартиб асосида маданият соҳаси ривожига ҳам тизимли ишларнинг изчил давом этишига жиддий туртки берди.

Белгиланиши бўйича “йўл хариталари” (ҳаракат режалари) ўз вақтида ишлаб чиқилиши қатъий назоратга олинган.

Қабул қилинаётган ҳужжатлар ва топшириқлар ижросини назорат қилишда марказий аппаратларда, тармоқ ва ҳудудий бошқарув органларининг ўрта ва қуйи бўғинларида ишларнинг реал ҳолатини танқидий ўрганишга, эришилган пировард натижаларга, камчиликлар ва муаммоларнинг сабабларига, фойдаланилмаган захираларга, шунингдек, давлат бошқаруви органлари ва ҳокимликларнинг ташкил этиладиган электрон маълумотлар базаси

Давлатимиз раҳбари соҳа бўйича ўтказётган йиғилишларда, қабул қилётган ҳужжатларда бугун маданият ва санъат жабҳасини янада ривожлантириш ҳамда оммалаштириш, муаммоларини тизимли ҳал этиш, ёшларнинг бадиий-эстетик дини тарбиялаш, маънавий савиясини ошириш, уларнинг қалбида ижодкорлик, бунёдкорлик, эзгулик туйғуларини камол топтиришга доир қатор чора-тадбирларни белгилаб берапти.

Уларнинг ижросини ўз вақтида ва бекаму кўст таъминлаш орқали эзулик зиёсини, азалий қадриятлар ва замонавийлик нафасини мамлака-

Озбек НАЗАРБЕКОВ,
маданият вазири

Бошланиши 1-бетда

Бунга осонликча эришилгани йўқ. Ўтган йиллар мобайнида, нақадар мушкул бўлмасин, давлат бошқаруви механизмларини янгилаш, халқ билан мулоқотнинг содда ва самарадор усул ҳамда услубларини ҳаётга татбиқ этиш, энг муҳим, раҳбар ходимлар ва давлат хизматчиларининг онгу тафаккури, дунёқарашини ўзгартиришга ҳал қилувчи омил сифатида алоҳида эътибор қаратиб келинмоқда.

Президентимиз ҳамма бўғиндаги раҳбарлардан аввалгидек барча шaroитларга эга замонавий кабинетларда ўтириш эмас, балки “қуйига тушиб”, маҳаллама-маҳалла, хонадонма-хонадон кўриб, эҳтиёткорлик билан, ҳаётнинг ҳақиқатини, жамиятнинг ҳақиқатини, ҳаётнинг ҳақиқатини билан, виждондан бажаришни талаб қилмоқда.

Жойлардаги муаммоларни тизимли ҳал қилишга асос бўладиган норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг лойиҳаси халқимиз муҳокамасига қўйилган, одамларнинг фикри, муносабати, тақдирлари ўрганилаётгани уларнинг ижросини таъминлашни осонлаштирмоқда.

Қайси соҳада ислоҳотга киришлар экан, унга доир ҳужжатни пухта тайёрлашга жиддий эътибор берилётган бўлса, ижросида муваффақият ва самарага эришиляпти. Амалга оширилаётган бундай ишлар мамлакатимизни ҳар томонлама ривожлантириш йўлидаги стратегик мақсадларни рўйбга чиқаришнинг қудратли воситасига айланмоқда.

Шахсий жавобгарлик — ҳал қилувчи омил

Қонунлар, Президентимиз фармон ва қарорлари, фармойишлари ижросини таъминлашда, шубҳасиз, давлат идоралари ҳамда ташкилотларда ижро интизომи қатъий йўлга қўйилган бўлиши керак. Зеро, ҳар қанча ҳужжат ёки қарор зарур бўлса, уни ишлаб чиқиш, қабул қилиш мумкин. Аммо ана шу ҳужжатларнинг ҳаётдаги ижроси таъминланмаса, ислоҳотлар натижадорлиги кўринмайди. Ҳаётдаги, ён-атрофдаги ўзгаришларни ҳар бир инсон ҳис этиши учун ҳам ижро жуда муҳим.

Шу боис, давлатимиз раҳбари Президентлик фаолиятининг дастлабки давриданоқ давлат идоралари ҳамда ташкилотларда ходимларнинг шахсий жавобгарлигини кучайтириш, ижро интизомини таъминлашга жиддий эътибор қаратмоқда. Давлатимиз раҳбари кенгайтирилган тартибда ўтказилган бир неча селектор йиғилишларида қонунчилик ҳужжатлари ижросини самарали йўлга қўйиш бўйича комплекс вазифаларни аниқ белгилаб берди.

Президентимизнинг 2021 йил 10 февралдаги “Қонунчилик ҳужжатлари ижросини самарали ташкил этишда давлат бошқаруви органлари ва маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари раҳбарларининг шахсий жавобгарлигини кучайтиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги фармони бу борада муҳим дастуриямал ҳужжат бўлди.

Фармон билан қабул қилинаётган қонунчилик ҳужжатлари ижросини самарали ташкил этиш ва мониторинг қилишнинг таъсирчан тизимини яратиш, давлат бошқаруви органлари раҳбарлари ҳамда барча даражадаги ходимларнинг шахсий жавобгарлигини кучайтиришга қаратилган кенг қўламли чора-тадбирлар белгиланди.

Қонунчилик ҳужжатлари ва топшириқларни пухта ишлаб чиқиш ҳамда қабул қилишнинг таъсирчан амалиётини шакллантириш, уларни аниқ ижрочилар, кенг жамоатчилик ва аҳолига тезкор етказиш, иқтисодий ва ижтимоий ислоҳотларни чуқурлаштириш, жорий, ўрта муддатли ва истиқболдаги вазифаларни самарали амалга ошириш бўйича шोшилиш ҳамда тезкор чоралар кўриш мақсадида ягона тизим жорий этиладиган бўлди.

Давлатимиз раҳбарининг 2021 йил 31 майдаги “Йўл ҳаритаси” ижро интизомини идораларо ягона электрон тизими самарали фаолият кўрсатишини таъминлашга қаратилган қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарори ҳамда 2025 йил 25 июлдаги “Давлат органлари ва ташкилотларда ижро интизомини янада мустаҳкамлашнинг қўшимча

қонунчилик ҳужжатлари ижросини ташкил этиш ва мониторинг қилишда самара бермоқда.

Вазирликда ижро интизомини мустаҳкамлаш ва топшириқлар ижросини барвақт таъминлаш мақсадида душанба кунини вазир, жума кунини вазир ўринбосари бошчилигида муҳокамалар ўтказиб келинади.

Соҳадаги янгиланишларга доир тегишли ҳужжатлар лойиҳалари тайёрланиши устидан вазирнинг шахсий назорати йўлга қўйилган. Уларнинг иқтисодий, молиявий ва ҳуқуқий экспертизадан пухта ўтказилиши, ваколатли давлат бошқаруви органларида ўз вақтида келилишини таъминланмоқда.

Қонунчилик ҳужжатлари ва топшириқлар ижрочиларга тезкор етказилиши, жумладан, уларда

асосида “Йўл ҳаритаси” ижро интизомини идораларо ягона электрон тизимида ўз вақтида ҳисобот берилишига алоҳида эътибор қаратиляпти.

Бундан ташқари, Президентимизнинг 2024 йил 13 мартдаги “Республика ва маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари ҳамда ҳўжалик бирлашмалари фаолияти самарадорлигини баҳолаш тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги фармони билан республика ва маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари раҳбарлари ва ўринбосарларининг фаолияти самарадорлигини баҳолашнинг янги тизими, яъни энг муҳим самарадорлик кўрсаткичлари (КРЛ) жорий этилди.

Вазирлар Маҳкамасининг 2025 йил 29 апрелдаги 282-қарорига мувофиқ маданият вазири ва ўринбосарлари фаолиятининг 2025 йил учун энг муҳим самарадорлик кўрсаткичи (КРЛ)лари, “Йўл ҳаритаси” ҳамда чора-тадбирлар дастури тасдиқланган.

Жорий йил учинчи чорак учун белгиланган 48 та кўрсаткич “samaradorlik.uz” электрон платформасида вазир ва ўринбосарлари кесиминда тақсимланган бўлиб, ушбу режа амалда 100 фоиз бажарилди.

Жамоатчилик назорати — қилинаётган ишлар сифати ва натижадорлигини очик муҳокамадан ўтказадиган қудратли куч. Айни жиҳат ҳисобга олиниб, оммавий ахборот воситаларида тегишли қонунчилик ҳужжатлари ва топшириқларнинг моҳияти, аҳамияти ҳамда уларни амалга ошириш юзасидан қўрилаётган чора-тадбирлар кенг жамоатчиликка тушунтирилмоқда. Тизимдаги мутаассадилар ОАВ ҳамда ижтимоий тармоқларда бу борада фикр-мулоҳазаларини билдириб, жамоат ташкилотлари ва маҳаллаларда учрашувлар ўтказяпти. Зотан, халқ баҳоси — олий мезон!

Эзгулик зиёси кенг ёйилмоқда

Маданий-маърифий ва санъат соҳасидаги ишлар юрдошларимизнинг руҳий, маданий, маънавий савиясини янги босқичга кўтаришга хизмат қилиши билан аҳамиятлӣ. Демак, Президентимизнинг

тимизнинг энг чекка қишлоғу овулларига чукур етказиш мумкин.

Шуни ҳисобга олган ҳолда, Маданият вазири жамоаси марказлардан олис ҳудудларда ҳам ислоҳотлар самарадорлигини таъминлаш, юртдошларимизга маданий дам олиш хизматлари кўрсатиш даражасини оширишга жиддий эътибор қаратмоқда. Республиканинг барча ҳудудда театр, цирк ва бошқа турдаги оммавий-маданий ҳамда концерт-томоша тадбирлари тизимли равишда ўтказилляпти. Жумладан, ўтган йили юртимиз бўйлаб 7255 та концерт-томоша тадбири уюштирилиб, уларга 10 миллиондан ортиқ киши қамраб олинди.

“Лаэги”, “Бойсун баҳори”, “Халқаро зардўзлик ва заргарлик”, “Дунё сadoлари”, “Шарқ тароналари” ва “Халқаро маком санъати анжумани каби халқаро фестиваллар, анжуман ва форумлар ташкил қилинди. Мамлакатимизнинг барча ҳудудда “Янги ҳаёт учун, янги Ўзбекистон учун!” шиори остида “Маҳаллада дув-дув гап”, “Ватан манзумаси”, “Маънавият фестивали” каби маънавий-маърифий тадбирлар ўтказилди.

Соҳада истеъдодли ёш ижодкорларни излаб топиш ва қўллаб-қувватлаш, таълим муассасаларини миллий чолгулар, мусиқа дарсхоналари, ноталар тўплами ва ўқув-методик адабиётлар билан таъминлашнинг яхлит тизими яратилди. Хусусан, “Бешта муҳим ташаббус” лойиҳаси доирасида болалар мусиқа ва санъат мактаблари замон андозалари асосида таъмирланмоқда, уларга мусиқа ускуналари етказиб бериляпти. Таълим муассасаларида турли тўғарақлар очилляпти. Буларнинг барчаси асрлар оша аждодлардан авлодларга ўтиб келаётган ноёб санъат намуналарини янада чуқур ўрганиш, кенг тарғиб этиш, айнисқа, ёшлар қалбига уларга ҳурмат ва садоқат руҳини шакллантиришда муҳим аҳамият касб этмоқда.

Муқаддас бурч

Барча жабҳадаги шиддатли ислоҳотлар маданий соҳаси вакиллари олдида ҳам жиддий талабларни қўймоқда. Уларга тўла жавоб бериш учун бугун ўзимизни ҳам, иш услубимизни ҳам такомиллаштириб боришимиз шарт.

Халқимизнинг ҳурмати ва ишончига муносиб бўлиш, давлатимиз раҳбари олдимизга қўйётган зарларни, ўз навбатида, машаққатли вазиятлар бажариш барчамиздан юксак масъулият, ҳамжиҳатлик, бир ёқадан бош чиқариб, бир мушт бўлиб меҳнат қилишни талаб этади.

Биз энди катта марраларни кўзламасақ, мақсадларимиз чегараларини янада кенгрок олмасак, соҳада ривожланишини таъминлаш қийин.

Соҳага доир ҳўжатнинг ижросига киришар эканмиз, аввало, ўзимиз учун мазмун-моҳиятини, ҳаётий аҳамиятини чуқур англашимиз зарур.

Шу маънода, маданият соҳасидаги ислоҳотларни янги босқичга кўтариш учун тизимда ишлаётган ҳар бир ходим ижро интизомига қатъий риоя этишини, ўз устида ишлашни, билим ва салоҳиятини, маънавиятини мунтазам бойитиб боришни кундулик вазифасига айлантириши керак.

Ижро интизомини — ислоҳотлар истиқболи демак. Шундай экан, зиммамизга юкланаётган ҳар бир вазифани сидқидидан, юксак дид, билим ва маҳорат билан, энг муҳим, ўз вақтида адо этишимиз эл-юртимиз олдимизга муқаддас бурчимиздир. Ватанимизни жаҳоннинг энг ривожланган давлатлари қаторида қўриш, тинч ва фаровон ҳаётда умргузаронлик қилиш, халқимизнинг азалий ору-умидларига етиши бизнинг ана шу бурчимизни қай даражада удадлаётганимизга ҳам боғлиқ.

ҚЎШНИ МАМЛАКАТЛАР
БИЛАН ЎЗARO ҲАМЖИҲАТЛИК
ЮРТИМИЗ ИҚТИСОДИЁТИНИ
ЯНГИ МАРРАЛАРГА ОЛИБ
ЧИҚАДИ. ЭНГ МУҲИМИ, ГЛОБАЛ
МУАММОЛАРНИНГ ЕЧИМИ
БИРГАЛИҚДА ТОПИЛАДИ.

Қўшничилик — минг йилчилик

Шодиёр ХЎЖАНАЗАРОВ,
меҳнат фаҳрийси

Ёшлигимизда уйда бирор тансиқ таом пиширилса, отам, албатта, қўшнига узатишимизни таъкидларди. Таомни олиб борганимизда қўшнлар ҳам куруқ қайтармасди. Шу сабаб бу ишни бажаришга доим тайёр эдик. Худди шу жараён қўшнининг уйида ҳам такрорланарди. Болаларча фикрлаб: “Нега бир-биримизга егулик узатишимиз керак экан?” деб ўйлардим. Баъзида эринчоқлик туйғайли бундан бир оз ранжиганим ҳам рост. Шунда катталар танбех бериб, барибир қўшничилик ришталарини тўхтатмаган. Улғайгач, билдим — бу азалий қадрият, ўзаро ҳурмат, ҳеч бир китобда ёзилмаган одабийликнинг бир кўриниши экан.

Тошкент шаҳрида Президентимиз раислигида ўтказилган Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг еттинчи Маслаҳат учрашуви ҳам ўзига хос қўшничилик ришталарини боғловчи муҳим воқеа бўлди. Учрашувни диққат билан кузатиб бордик. Жуда катта тарихий янгилликларга бой ўтган тадбир Озарбайжон ва қўшни давлатлар билан ҳамкорлигини янги босқичга олиб чиқди.

Тарихга назар ташласак, асли қозоқми, қирғизми ёки тожик, туркман, озарбайжон — барчамизнинг илдризимиз бир. Шундай экан, бугун қўлни қўлга бериб, елкама-елка ишлаш ҳар бир давлатга катта наффаат келтиради.

Умримнинг асосий қисми қишлоқ ҳўжалигида ўтмоқда. Бугун ёшим саксонда. Ҳамон шу соҳада фаолият юритаман. Маслаҳат учрашуви жараёнида давлат раҳбарларининг айнан озиқ-овқат хавфсизлигига эътибор қаратгани мен учун қувонарли бўлди. Бу келишувлар эртага ҳар бир мамлакатнинг ободлиги, фаровонлиги, бозорлари тўқилишига хизмат қилади. Бунинг учун қишлоқ ҳўжалиги соҳасида ҳам ўзаро тажриба алмашиш зарурати пайдо бўлади. Шу пайтга қадар бу борада ҳамкорлик деярли йўқ эди. Энди бу ишлар йўлга қўйилиб, қўшни мамлакатларнинг етакчи мутахассислари билан тажриба алмашилади. Уларнинг услуби ўрганилади. Шунингдек, биз ҳам тажрибамиз билан ўртоқлашамиз.

Туркманистон билан ҳам кенг қўламли алоқалар янада мустаҳкамланиши борасида қатор келишувларга эришилди. Жумладан, “Шовот — Тошхувуз”, “Олот — Фороб” чегара олди ҳудудларида савдо зонасининг ташкил этилиши дўстлигимизни янада мустаҳкамляди.

Бугун биргина Қашқадарёнинг ўзида туркман миллатига мансуб қўллаб юрдошларимиз яшайди. Улар доим биз билан ака-ука каби иноқ. Тўй-маъракамиз бир. Топганимизни бирга баҳам кўриб, яшаб келмоқдамиз.

Қўпчиликка маълум: вилоят Туркменистон билан чегарадош ҳудудда жойлашган. Қишлоқ ҳўжалиги ерларини суғоришда Аму-дарёдан фойдаланиб келамиз. Айрим насос станцияларимиз Туркменистон ҳудудида жойлашган. Шундай бўлса-да, бир неча йилдан буён насосларимиз узлуксиз ишлаб келмоқда. Аввал насослар учун баъзи ускуналарни олиб ўтишда муаммога дуч келардик. Ҳозир бундай масалалар қолмади.

Қўшни мамлакатлар билан ўзаро ҳамжиҳатлик юртимиз иқтисодиётини янги марраларга олиб чиқади. Энг муҳими, глобал муаммоларнинг ечими биргалиқда топилади. Чўланишга қарши бирга курашиб, иқлим барқарорлигига эришилади. Асосийси, ота-боболаримиз айтганидек, қўшничилик — минг йилчилик аънаси бардавом бўлади.

УШБУ МАҚОЛАНИ
ҚОРАҚАЛПОҚ ТИЛИДА
ҲАМ ҚЎШИ УЧУН
QR-КОДИН СКАНЕР
ҚИЛИНГ!

қўйилган вазифаларнинг моҳияти ва аҳамияти кенг жамоатчилик ҳамда аҳоли ўртасида тушунтирилиши, назорат бандлари ва топшириқларда аниқ механизмлар, муддатлар ва масъуллар

янги Ўзбекистонни барпо этиш ва мамлакатимизда Учинчи Ренессанс пойдеворини барпо этишдек буюк мақсади рўёи маданий-маърифий ислоҳотлар самарадорлиги билан чамбарчас боғлиқ,

Бугун дунё глобллашув жараёни ва рақамли технологиялар йўлига ўтди. Бу эса ёшлардан янгидан-янги касбларни ўрганиш, замонавий йўналишларда ўзини синаб кўришни такозо этмоқда. Бундай касб-хунарлар орасида фрилансер, сунъий интеллект мутахассиси, рақамли маркетолог, DataScientist, робототехника муҳандиси, биомухандислик, франшизинг кабиларга талаб юқори бўлиши башорат қилинмоқда.

Нурбек ТОШКАНОВ,
Тошкент давлат юридик университети ўқитувчиси

Франшизинг йирик ва кичик тадбиркорлик субъектлари ўртасидаги шартномавий муносабатлар тизими бўлиб, бунда кичик фирмалар ишлаб чиқариш технологиясидан фойдаланиш учун машхур фирма махсулотлари ёки хизматларини сотиш, шунингдек, машхур савдо белгисидан фойдаланиш ҳуқуқини қўлга киритади. У французча “франчисе” сўздан олинган бўлиб, “имтиёз”, “афзаллик” маъносини билдиради. Бозор иқтисодиётига ўтган мамлакатларда франшизинг шартларида товар ва хизматларни сотиш даражаси ортиб бормоқда. Мисол учун, АҚШда бутун чакана савдонинг учдан бир қисмидан кўпрогига франшизинг тақдим қилинган. Австралияда тезкор хизмат кўрсатиш корхоналари умумий савдосининг 90 фоиздан ортиги франшизинг шартларида фаолият юритади. Ундан дунёнинг 70 дан ортиқ давлати фойдаланади.

Франшизингнинг тўртта тури мавжуд. Жумладан, ишлаб чиқариш франшизинги. Бунда франчайзер фирма (франшизани берувчи) махсулот патентига эгалик қилади, франчайзи (франшизани олувчи) фирма эса ушбу махсулотни франчайзер фирма технологияси бўйича сотади.

Тарқатиш франшизинги. Бунда франчайзер фирма фақатгина товарни сотиш технологиясига эгалик қилади, товар эса бошқа етказиб берувчидан сотиб олинади. Хизмат-

лар франшизингида франчайзер хизмат кўрсатиш технологиясини сотади. Шунингдек, саноат франшизингида эса франчайзер ҳам хизмат кўрсатиш, ҳам сотиш технологиясини сотади.

Франшизинг шартларидаги тизим франчайзи томонидан фойдаланиладиган интеллектуал мулк объекти, шунингдек, саноат намуналари, фирма номлари, товар белгилари ва ноу-хау технологияларига бўлган ҳуқуқларни ўз ичига олган шартномалар пакетидир. Франшиза товар ёки хизмат кўрсатиш, ишлаб чиқариш усуллари, қайта ишлаш ва сотиш бўйича ҳар қандай тадбиркорлик фаолиятига нисбатан таътиб қилиниши мумкин.

Технологияларни қўллашнинг мобил ва мустақил шакли ҳисобланган франшизинг иштирокчилар учун кўплаб афзалликлар тақдим этади. Энг асосий имтиёзи франшизингнинг тақдим қилувчи (франшизер) учун унча кўп бўлмаган сармоа билан ўз фаолиятини тезкор кенгайтириш ва янги бозорга кириб бориш имкониятидир.

Юртимизда франшизингнинг ҳуқуқий тартибга солишнинг қонуний асослари Вазирлар Маҳкамасининг “Комплекс тадбиркорлик лицензияси (франшизинг) шартномаларини давлат рўйхатидан ўтказиш бўйича давлат хизматини кўрсатишнинг маъмурий регламентини тасдиқлаш тўғрисида”ги қарори билан мустаҳкамлаб қўйилган.

ФРАНШИЗИНГ — ЗАМОНАВИЙ ТАДБИРКОРЛИК

МАМЛАКАТИМИЗДА УНИНГ ИМТИЁЗ ВА ИМКОНИЯТЛАРИ ҚАНДАЙ ТАРТИБГА СОЛИНАДИ?

малашган фирма номи ва хизмат кўрсатиш белгиси остида юритади. Франшизинг тизими сотув бозорига янги рақобатчилар пайдо бўлишига ёрдам беради, товар белгилари рақобатини кучайтиради.

Ўзбекистонда франшизинг пайдо бўлганига унча кўп бўлмади. Бироқ аллақачон бу бизнес тури оммалашиб бормоқда. Юртимизда франшизингдан, асосан, саноат, туризм ва таълим соҳаларида кенг

аниқлашга ёрдам беради. Шу билан бирга, тижоратлаштиришнинг мазкур шакли йирик сармовий харажатлар заруратини юзага келтирмайди. Франшизинг натижасига кўра, бозордаги технологияларни янада кенгайтириш, инновацион технологияларни қўллаш орқали ишлаб чиқаришни ташкил этиш мақсадга мувофиқ.

Авалроқ таъкидлаб ўтилганидек, қонунчилигимизда франшизингнинг комплекс тадбиркорлик лицензияси шартномаси деб номланади. Шартнома бўйича тақдим этиладиган мулк ҳуқуқлар комплекси ўз ичига фирма номи, товар белгиси, ихтиролар, фойдали модель, саноат намунаси, тижорат сирини, муаллифлик ҳуқуқи кабиларни қамраб олади. Шу сабабли комплекс тадбиркорлик лицензияси шартномаси Вазирлар Маҳкамасининг юқорида келтирилган қарори ва Фуқаролик кодексидан ташқари 2001 йил 30 августда қабул қилинган “Товар белгилари, хизмат кўрсатиш белгилари ва товар келиб чиққан жой номлари тўғрисида”ги ва 2006 йил 20 июлдаги “Муаллифлик ҳуқуқи ва турдош ҳуқуқлар тўғрисида”ги қонулар билан белгиланган бўлиши керак.

Франшизингнинг шартномасида махсулотни ишлаб чиқариш ёки хизматлар кўрсатиш бўйича франшиза олувчининг ҳодимларини ўқитиш ҳам назарда тутилган. Негаки, халқаро амалиётга кўра, франшизинг шартномаси, асосан, икки ёки ундан ортиқ давлатда жойлашган тадбиркорлик субъектлари ўртасида тузилади. Бу эса ўз-ўзидан франчайзер томонидан франчайзи турган давлатда тегишли махсулотни ишлаб чиқариш ёки хизмат кўрсатиш бўйича ўқитишни ташкил этишни талаб қилади. Франчайзида ҳам ҳодимларини ўзи турган давлатда ёки франчайзер турган давлатда ўқитиш эҳтиёжи мавжуд бўлади.

Франшизинг фаолиятида қатта тажрибага эга давлатларда франшизинг шартномаси ўзига хос хусусиятларга эга. Уларнинг асосийси лицензияр жисмоний шахс бўлиши мумкин эмаслиги ҳисобланади. Лицензияр сифатида фақат тижорат ташкилоти, яъни юридик шахс қабул қилинади. Бу комплекс тадбиркорлик лицензияси шартномаси бўйича фирма номидан фойдаланиш ҳуқуқи фақат юридик шахсга тегишлилиги билан изоҳланади.

Миллий қонунчилигимизда, хусусан, Фуқаролик кодексидан комплекс лицензия шартномаси субъекти сифатида юридик ва жисмоний шахс ўртасидаги фарқ назарда тутилмаган. Айни пайтда комплекс тадбиркорлик лицензияси шартномаси тарафлари бўлиб тадбиркор сифатида рўйхатга олинган юридик шахслар ҳам, жисмоний шахслар ҳам иштирок этиши мумкин.

Шу билан бирга, шартномада фойдаланувчининг тижорат сирини бемалол фойдаланишини таъминлаш учун ҳуқуқ эгаси амалга ошириши зарур бўлган ҳаракатларни кўрсатиб ўтиш керак. Яъни ҳуқуқ эгасининг муайян ҳимоя чораларини амалга оширишини белгиланган бўлиши лозим. Хусусан, тижорат тажрибаси ва ноу-хау бўйича тегишли ҳимоя чоралари кўрилиши лозим. Бу ўринда шартномага “фойдаланувчи ҳуқуқ эгасининг тижорат сирини ташкил этувчи тижорат ахборотидан бемалол фойдаланиш” таърифини киритишнинг ўзи етарли бўлмайди. Тижорат сирини ҳимоя қилиш бутун бир локал, ички корпоратив ҳужжатлар пакетини қабул қилиш йўли билан амалга оширилади. Шунинг учун фойдаланувчига қайси махфий ахборот тақдим этилиши, маълумот аниқ қаерда ва қандай шаклда акс этганини алоҳида кўрсатиб ўтиш керак. Бу шартноманинг ўзида ёки шартномага илова қилинган алоҳида битимда кўрсатиб ўтилиши мумкин.

Шуни қайд этиш лозимки, интеллектуал мулк объектларини тижоратлаштириш самарадорлиги бўйича франшизинг аввалги ўринларда туради. Франшизинг тармогини ташкил этиш ўз мазмунига кўра ишлаб чиқариш технологияларидан фойдаланиш ва (ёки) машхур компаниянинг маъсулотиини унинг фирма услубига ривож қилган ҳолда ягона товар белгисидан фойдаланган ҳолда сотиш ҳуқуқини бериш ҳисобланади.

Хулоса ўрнида айтиш мумкинки, комплекс тадбиркорлик лицензияси шартномаси, яъни франшизинг тижоратлаштириш жиҳатидан иқтисодий, интеллектуал мулк объектлари муҳофазасига боғлиқлиги боис, ҳуқуқий элементларни ўзида бириктирган алоҳида шартнома тури ҳисобланади. Мазкур аралаш шартнома моделини тузиш, рўйхатга олиш ва бажаришнинг барча жиҳатлари фуқаролик қонунчилиги билан қамраб олинган. Юзага келган низоларни судга ва суд тартибига ҳал қилишнинг ҳуқуқий механизмлари яратилган. Айни пайтда мазкур тизимни такомиллаштириш, ҳуқуқий механизмларни яратиш устида залворли ишлар амалга оширилмоқда. Шунингдек, бунда “инсон қадрини” таъминлаш акс этганини ҳам кўришимиз мумкин. Франшизинг бўйича низоларда апелляция кенгашлари қарорлари юзасидан манфаддор шахс томонидан суд тартибига шикоят қилиниши мумкинлиги, маъмурий органлар учун эса мазкур қарорлар қатъий ҳисобланиши ва уларнинг устидан шикоят қилиниши мумкин эмаслиги белгиланиши ҳам бунинг яққол исботидир.

ЮРТИМИЗДА ҚАДР ТОПИБ, ҚАДДИМИЗ ТИК БЎЛДИ

Тақдир битигини ўзгартириш имконсиз. Аммо уни бошқаларга тушунтириш муаммо. Мушарраф опа илгари ҳар сафар имконияти чекланганини исботлаш учун идорама-идора юрaverиб ҳолдан тойиб қоларди. Нар и борса, бир йилга етмасидан нафақа тўхтаб қолар, яна тиббий кўрикдан ўтиш зарур эди. Шифокорларнинг ҳулосаси учун эшикма-эшик кириб чиқар, аксига олиб, уларнинг бири топилса, иккинчиси йўқ бўларди.

Бугуннинг гапи

Айтилган ҳужжатларни йиғиб чиққунча бир-икки ой ўтиб кетарди. Бу эса соғлиғига ҳам салбий таъсир этарди. Гоҳида югур-югурдан чарчаб, нафақадан воз кечган пайтлари бўлди. Афсуски, имконсизлик уни яна ҳаракатга ундарди. Шундай пайтда қўлига яна қозоғ олиб, мурожаат қилишга мажбур бўлар, аммо хатига жавоб ҳам тезда келавермасди. Бир амаллаб, яна бир йилга қадар нафақани тайин қилиб оларди.

Янги Ўзбекистонда инсон қадрини учун бошланган ислохотлар сабаб вазият тубдан ўзгарди. Хусусан, ногиронлиги бўлган кишилар учун ҳам қатта имтиёзлар берилди. Муҳими, уларни қўлаб-қувватлаш чора-тадбирлари ишлаб чиқилди. Ҳар бир маҳаллага ижтимоий ҳодим бириктирилиб, иш юратилган бўлди.

— Аввал биргина нафақа олиш учун ҳам қанча сарсон бўлардик, — дейди Қарши шаҳри Ойдин маҳалласида яшовчи биринчи гуруҳ ногирони Мушарраф Жўраева. — Қанча идораларга кириб чиқишга мажбур эдик. Энди бунинг барчасига барҳам берилди. Айниқса, маҳаллага ижтимоий ҳодим бириктирилиши биз каби имконияти чекланганларга қулайлик туғдириди. Бунинг учун доим дуодумиз. Ҳар доим мутасаддилар аҳволимиздан хабардор бўлиб турибди. Керакли ёрдамнинг аяшгани йўқ. Яқинда ҳукуматимиз томонидан бир миллион сўм ёрдам пули берилди. Бундан кўнглим тоғдек кўтарилди. Совуқ кунлар бошланиб, электрини ўйлаб юргандим. Бу мушкуллимизни анча осон қиладиган

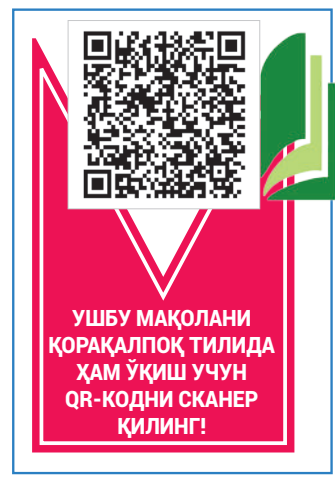
бўлди. Ҳа, юртимизда қадр топиб, қаддимизни тиклашимиз.

Давлатимиз раҳбарининг жорий йил 2 апрелдаги “Ёқилги-энергетика соҳасида бозор механизмларини жорий этишда эҳтиёжманд аҳолини давлат томонидан қўлаб-қувватлашнинг кўшимча чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори ижросини таъминлаш доирасида Қашқадарё вилоятида ҳам оилаларга 1 миллион сўмдан бир марталик моддий ёрдам берилмоқда.

— Белгиланганидек, реестрларга киритилган, “маҳалла еттичилиги” ҳулосаси асосида ҳамда “маҳалла еттичилиги” томонидан қўшимча шақллантирилган рўйхатдаги фуқароларга моддий кўмак ажратилмоқда, — дейди Ойдин маҳалласи ижтимоий ҳодими Ёкутхон Ражабова. — Бу аҳолининг ижтимоий қатлами учун қатта ёрдам бўлмоқда. Айниқса, имконияти чекланган фуқаролар бундан мамнун.

Ижтимоий ҳимоя миллий агентлиги Қашқадарё вилояти бошқармаси масъуллари маълумотига кўра, ўтган йили вилоят бўйича фуқароларга 31 миллиард сўмдан ортиқ маблағ тўлаб берилган. Жорий йилда бу маблағ миқдори анча ортганини кўриш мумкин. Жумладан, бу йилги иситиш мавсумида 134 миллиард сўмдан ортиқ бир марталик моддий ёрдам пули берилиши режалаштирилган.

Ақбар РАҲМОНОВ,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

ТЎҚСОНБОСТИ: МИРИШКОРЛАР ЕРГА УРУҒ ҚАДАБ, ХИРМОНГА БАРАКА ТИЛАМОҚДА

Беруний туманидаги “Бирлик” маҳалла фуқаролар йиғинида томорқадан самарали фойдаланиш учун имкониятлар яратилди. Тажрибали дехқон Йўлдош Наримбетов ташаббуси билан маҳаллада янги қишлоқ хўжалиги йўналиши очилди. У брокколи қарами етиштиришни йўлга қўйди. Шу тариқа ушбу пархезбоп экин тури Қорақалпоғистон шароитида ҳам етиштирилиб, ички ва ташқи бозорда сотила бошлади. Натижада аҳоли даромади ошиб, қўшимча иш ўринлари очилмоқда.

Намунали томорқачи Йўлдош Наримбетов жорий йил августда 1,5 гектар майдонга қарам эккан эди. Ҳозир ҳар бир кўчатдан ярим килодан бир килогача ҳосил олмақда. Томорқачи 1,5 гектар майдондан жами 15 тонна ҳосил олишни мўлжал қилган. Асосийси, бу полиз экинини етиштириш бўйича тажриба бошқа маҳаллаларда ҳам йўлга қўйилмоқда.

— Брокколи витамин ва фойдали микроэлементларга бой полиз экини. Уни мунтазам истеъмол қилиш иммунитетни мустаҳкамлайди. Овқат ҳазм қилиш органлари фаолиятини яхшилаб, холестеринни йўқотишга ёрдам беради, — дейди “Дўстлик” ордени соҳиби Йўлдош Наримбетов. — Қолаверса, брокколи қарами тез ўсади. Экилча, 60-80 кунда йиғиб олиниши мумкин. Бир гектардан 15-20 тоннагача ҳосил беради. Муҳими, бозоргир. Шунинг учун ҳам истиқболли бизнес.

Беруний туманида 5 та асаларчилик хўжалиги бор. Аҳоли дала чети ва бог ораларида асалари боқиб, оиласига даромад олиб қирмоқда. Хусусан, туманнинг “Тинчлик” овул фуқаролар йиғинида яшовчи Пўлат Аметов асаларчиликда кўп йиллик тажрибага эга. У билими ва тажрибасини соҳага янги кириб келадиган жўртдошларимизга ҳам ўргатмоқда.

— Халқимиз асаларини етти ҳазинанинг бири дейди. Бу гапнинг мазмунини гоят теран. Чунки митти ҳашаротнинг жуда қатта фойдаси бор. Қолаверса, мамлакатимизнинг табиий иқлим шароити асаларини илгор технология асосида экин майдонлари атрофида боқиш учун ниҳоятда қулай. Асаларининг асалидан ташқари, мумин, гулчанич, прополиси, асалари сутти ва захри ҳам ниҳоятда қимматбаҳо. Улар тиббиёт ва фармацевтика саноатида ноёб хомашё

Дехқон ҳазинаси

сифатида ишлатилади, — дейди Пўлат Аметов.

Президентимизнинг “Қишлоқ хўжалиги майдонларидаги қўшимча имкониятлардан фойдаланган ҳолда махсулот етиштиришни кўпайтиришга доир чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарорига кўра, дала четлари, каналлар, сугорилиш ва коллектор-дренаж тармоқлари атрофидаги майдонларда экспортбоп экинлар экиш муҳим вазифа этиб белгиланган. Бу борада Беруний туманида муайян амалий ишлар қилинмоқда. Жумладан, бог қатор ораларига тўқсонбости экинлар экилмоқда. Шунингдек, мевади дарахларга шакл берилмоқда.

Туманда 577 гектар бог бор. Шундан 92 гектари тоқзор. Янги барпо этилган боглар майдони эса 87 гектар. Улардан 60 гектарига галла экиш имконияти мавжуд. Туман масъуллари мана шу жойлардан ҳам унумли фойдаланишга ҳаракат қилияпти.

Дехқончилик борасида берунийликларнинг ўзига хос тажриба мактаби шакланган. Шу кунларда моҳир миришкорларнинг меҳнати самара кўрсатяпти. Жумладан, “Навоний” овул фуқаролар йиғинида эришилган ютуқлар анча салмоқли. Дехқончилик — ҳудуднинг асосий драйверларидан.

Маҳалладаги ҳоким ёрдамчисининг айтишича, жорий йилда ҳудудда галла ўрнига экилган сабзавот ва полиздан юқори ҳосил олинган. Масалан, “Иzzат Жуманиязов” фермер хўжалиги аъзолари 3 гектарга сабзи, турп, шолғом, қарам каби сабзавотлар эккан. Ҳозир фермер ҳосилини йиғиб-тегириб олмақда.

Бундан ташқари, туман аҳли қорваччилик ҳам ўзига хос натижаларга эришяпти. Масалан, Сапаргул Жамалова семинтал ва годштейн зотли наслини қорамол боқадди. Ситирларнинг ҳар бири кунига 30-40 литр сут беради. Бу оила учун яхшигина

даромад дегани. Қаҳрамонимизнинг режаси қатта. У замонавий фермер хўжалиги ташкил қилмоқчи.

Юртимизда тўқсонбости экинлар экишга ҳам жиддий эътибор берилляпти. Жумладан, Қорақалпоғистонда ҳосилдан бўшаган майдонларга, бог қатор ораларига совуққа чидамли сабзи, пиёз, саримсоқпиёз, ош лавлаги, қашнич, петрушка, сельдерей, салатбарги каби кўчатлар тўқсонбости усулида экилмоқда.

Кузнинг қуёшли кунларидан унумли фойдаланиб, тўқсонбости усулида ерга уруғ қадаган дехқон ҳеч қачон ютқазмайди. Чунки айнан ана шу усулда экилган экинлар жуда эрта, қиш нисбатан илқ келган йилларда хатто февраль охириданоқ унуб чиқа бошлайди. Шу тариқа дехқонга яхшигина даромад келтиради.

Амударё туманида ҳам фермерлар бўш далага, аҳоли томоркасига, бог қатор ораларига иқлим шароитига мос сабзавотларни тўқсонбости усулида экиш сирлари билан ўртоқлашди. Хусусан, уруғ танлаш ва саралаш, далага ишлов бериш, экин экилган богчи ихоталаш, сугорилиш ва озиқлантиришнинг муддатлари, ер музлаб, экинни совуқ урмаслиги учун ҳимоя усули каби зарур агротехник тадбирлар бўйича батафсил маълумот берилди. Шунингдек, Ўсимликлар қарантини ва ҳимояси агентлигининг Амударё тумани бўлими мутахассислари ҳашарот ва зараркуналдаларга қарши кураш чоралари бўйича маслаҳатлар берди.

Яқинда тумандан “Улугбек Қосилбек” масъулияти чекланган жамияти тасарруфидида далада кўргазмали семинар ташкил этилди. Унда соҳа мутахассислари тўқсонбости усулида экин экиш сирлари билан ўртоқлашди. Хусусан, уруғ танлаш ва саралаш, далага ишлов бериш, экин экилган богчи ихоталаш, сугорилиш ва озиқлантиришнинг муддатлари, ер музлаб, экинни совуқ урмаслиги учун ҳимоя усули каби зарур агротехник тадбирлар бўйича батафсил маълумот берилди. Шунингдек, Ўсимликлар қарантини ва ҳимояси агентлигининг Амударё тумани бўлими мутахассислари ҳашарот ва зараркуналдаларга қарши кураш чоралари бўйича маслаҳатлар берди.

Минажатдин ҚУТЛИМУРАТОВ,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

Юксалиш одимлари

Самарқанд сессиясида тақдим этилган ташаббуслар доирасида “Сунъий интеллект мактаби” пилот лойиҳаси, инклюзив таълим механизмлари, касбий тайёргарлик ва креатив кўникмаларни ривожлантиришга бағишланган форумлар эътироф этилди.

Мавзунинг ва

unesco

КЕЛАЖАК ТУТАШГАН МАНЗИЛ

Бошланиши 1-бетда

Халқаро қўзғатувчилар ҳам Самарқандга билдирилган бу ишончли мамлакатнинг кейинги йиллардаги маданий ва таълим сиёсатини эътироф этувчи омил сифатида талқин қилди. Расмий чиқишларда Ўзбекистоннинг жаҳон маданий меросини асраш, қадимий шаҳарларни қайта тиклаш, янги экспозициялар ва маданий марказлар тизimini яратиш бўйича ишлари алоҳида қайд этилди. Шунингдек, ЮНЕСКО билан 2023-2027 йилларга мўлжалланган ҳамкорлик дастурида маданий мерос, таълим ислоҳоти ва инновациялар устувор йўналиш сифатида кўрсатиб ўтилди.

Самарқанддаги Бош конференция икки йўналиш кесимида вужудга келган ноёб майдон сифатида намойён бўлди. Бир томонда ЮНЕСКОнинг глобал маданий ифода этувчи кўп томонлама музокаралар, бошқа томонда эса янги Ўзбекистон концепцияси асосидаги ислохотларнинг мантикий ва амалий натижалари.

Маданий мерос сиёсати

Ўзбекистонда маданий мерос масаласига эътибор янгича мазмун касб этмоқда. Бу йўналиш фақат тарихий обидларни тиклаш ёки музей фонддини кенгайтириш даражасида бўлмай, жамиятнинг маънавий қатлами бийитиш, халқаро майдонда мамлакатнинг маданий салоҳиятини намойён этиш, иқтисодий ривожланишга замин яратиш вазифасини қамраб олмақда. ЮНЕСКО билан ҳамкорлик ана шу жараённинг асосий устунига айланди. Қатор халқаро ҳисобот ва расмий учрашуларда Ўзбекистоннинг мерос объектларини сақлаш ҳамда уларни омалаштириш бўйича ташаббуслари алоҳида эътироф этилди. Айниқса, тарихий шаҳарлар бўйича қилинган реставрация ишлари, археологик ёдгорликларни илмий паспортлаштириш жараёни, номоддий меросга оид рўйхатлар кенгайтириш халқаро доирадаги баҳолашларда ижобий кўрсаткич сифатида қайд қилинди.

Мамлакатимиздаги сиёсий ёндашув ҳам узлуқсиз такомиллашмоқда. Хусусан, Маданий мерос агентлиги ташкил этилди. Унга музейлар, архивлар, тарихий ҳудудларни бошқариш, реставрация лойиҳалари ва илмий асос бериш каби вазифалар юкланди. Бу институтлашув маданий сиёсатга тартибли механизм олиб кириб, давлат ва жамият иштирокини кучайтиришга хизмат қилмоқда. Кўплаб тарихий ҳудудларнинг қайта тикланиши, янги экспозицияларнинг яратилиши, маданият соҳаси бўйича халқаро лойиҳаларда фаоллашув ана шу тизимли ёндашув билан бевоқифа бўлди.

Самарқандда ўтган анжуман бу жараён кенг миқёсда тан олинганини кўрсатди. Унда нафақат моддий объектлар, балки тил, анъана, хунармандчилик, халқ оғзаки ижоди, та-

рихий хотира шакллари каби номоддий меросни асраб-авайлаш масаласи кун тартибига чиқди. Ўзбекистон мазкур йўналишда ҳам фаол қатнашиб, меросни рақамлаштириш, архивларни очиқ маълумот форматига ўтказиш, тарихий шаҳарлар бўйича илмий марказлар фаолиятини кучайтириш таклифини илгари сурди.

Шу билан бирга, бу борада ечимини кутаётган масалалар ҳам мавжуд. Айрим тарихий ҳудудлар бўйича реставрация ишлари мураккаб ва кўп босқичли бўлиб, илмий методология, жамоатчилик иштироки, манбаунослик асосларига қатъий риоя этиш каби талаблар кучаймоқда. Рақамлаштириш дастурлари кенгайтириш сайин архив тизими, техник инфратузилма ва малакали мутахассисларга эҳтиёж ортмоқда. Чунки иқтисодий ресурс сифатида фаол ишлатиш сиёсати ривожлантирган бир шароитда туризм босими, шаҳарсозлик жараёни, экологик барқарорлик каби масалаларда эҳтиёткорлик тобора муҳим аҳамият касб этмоқда.

Умуман олганда, Ўзбекистон маданият ва мерос соҳасида аллақачон янги босқичга чиқди. Жаҳон маданий мероси рўйхатига киритилган ҳудудлар кўнакчан, номоддий мерос рўйхатлари бойинан, халқаро ҳамкорлик кенгайтириш ва рақамли архивлаш ишлари жадал ривожланмоқда. Самарқанддаги сессия ушбу жараённинг йирик глобал минбарда тан олиниши бўлиб, мамлакатнинг маданий сиёсатини янада пухта ва тизимли давом эттириш учун мустақкам пойдевор яратди.

Таълим ва илм-фанда трансформация жараёни

Таълим тизими ўзгаришининг локал ва глобал босқичлари дастлаб мақсад ва йўналишларни аниқлашдан бошланади. Шунга қўра, таълимдаги тўб ўзгаришлар бир неча жиҳатда намойён бўлмоқда.

Биринчи жиҳат — ўқитувчиларнинг тайёргарлиги ва касбий ривожланиш тизimini такомиллаштириш. 2025 йил 9 июль

куни Мактабгача ва мактаб таълими вазирлиги ҳамда ЮНЕСКО ўртасида имзоланган янги битим ушбу йўналишда ўқитувчиларни тайёрлаш тизimini янгилашга йўл очди. Тўрт йилда 6,5 миллион доллар миқдоринда инвестиция киритиш кўзда тутилган ва унда ўқитувчилар учун янги амалиёт имкониятлари, замонавий дарс методлари ҳамда таълим ресурслари яратиш кўзда тутилган.

Иккинчи жиҳат — маълумот ва назорат тизимларининг такомиллашуви. Ўзбекистонда 2025 йил 14 май куни ЮНЕСКО томонидан Марказий Осиёда биринчи бўлиб таълим маълумотлари тизimini баҳолаш вазирлиги (EMIS PATT) жорий этилди. У таълим маълумотлари инфратузилмаси, маълумотлар базаси, таҳлил ва маълумот тарқатиш тизимлари бўйича муаммоларни аниқлаш ҳамда асосли қарор қабул қилиш имконини беради.

Учинчи жиҳат — рақамли трансформация ҳамда замонавий касбий тайёргарлик йўналишлари кенгайтириш. Самарқанд сессиясида тақдим этилган ташаббуслар доирасида “Сунъий интеллект мактаби” пилот лойиҳаси, инклюзив таълим механизмлари, касбий тайёргарлик ва креатив кўникмаларни ривожлантиришга бағишланган форумлар эътироф этилди.

Трансформация жараёнининг таълим ва илм-фан босқичида юзага келётган салоҳияти таҳлил қилинса, уч йўналиш яққол кўзга ташланади.

Биринчиси — ўқитувчилар ва мактаблар ўқитиш сифати учун асосий омилга айланиши. Маълумотлар таҳлили, методик қўлланмалар, менторлик тармоқлари орқали ўқитувчилар малакаси оширилмоқда. Бу эса таълим натижалари билан бевоқифа бўлди.

Иккинчиси — маълумот ресурслари ва бошқарув тизимлари замонавий стандартларга мослашмоқда: маълумотларни рақамлаштириш, тизимли таҳлил этиш ва қарорларни далилларга асослашиб қабул қилиш имконияти кучайди.

Учинчиси — касб ва рақамли кўникмаларни ривожлантириш орқали тизим дунё стандартларига мослашяпти.

Таълим ва илм-фандаги трансформация жараёни Ўзбекистонга келажакда мустақкам инсон капитали яратиш, инновация асосида ривожланиш йўлини танлаш имкониятини бериши мумкин.

Давомли манфаатдорлик

Самарқандда ўтган ЮНЕСКО Бош конференцияси Ўзбекистон учун қисқа муддатли протокол муваффақияти билан чекланмайдиган, анча чуқур ва узоқ давом этадиган имкониятлар мажмуини очди. Бу имкониятлар бир пайтнинг ўзига уч йўналишда — иқтисодий, маданий ва дипломатик майдонларда шаклланимоқда. Уларнинг ҳар бири ислохотлар жараёнига янги маъно қўшади.

Иқтисодий нуқтаи назардан, “Silk Road Samarkand” сайёҳлик мажмуаси атрофида юзага келган янги динамика алоҳида қайд этиш мумкин. Бу мажмуа қурилишига 580 миллион доллардан ортиқ инвестиция йўналтирилгани, лойиҳада ўн минглаб мутахассис ишлагани эътиборга молик. 2024 йилда мажмуа меҳмонхоналарида тунаб қолган сайёҳлар сони 80 мингдан ошиб, аввалги йилдагига нисбатан қарий 50 фоиз ўсиш қайд этилгани ҳам ана шу инфратузилманинг сайёҳлик оқимида таъсирини далолат беради. Ушбу рақамлар меҳмонхона бандлиги ёки хизматлар бозоридagi жонлишни билан бир қаторда янги иш ўринлари очилиши, маҳаллий тадбиркорлик кенгайтириш, хизматлар экспорти, логистика ва транспорт тармоқларига юклама ортгани билан ҳам боғлиқ, ЮНЕСКО конференциясида меҳмонлик қилган шаҳар энди халқаро конгресслар, форумлар, илмий анжуманлар учун синоддан ўтган майдон сифатида қўрилади. Бу эса келгусида бошқа йирик тадбирларни жалб этиш имконини кучайтиради.

Маданий соҳада имкониятлар янада рангбаранг. Ўзбекистон ва ЮНЕСКО ўртасидаги узоқ йиллик ҳамкорлик натижасида беш тарихий мажмуа Жаҳон маданий мероси рўйхатига киритилган. Бу рўйхат муттасил кенгайиб бораётгани ҳақидаги маълумотлар расмий равишда эълон қилиб келинади. Самарқанд анжумани бу ҳамкорлиқни янги даражага олиб чиқди: Бухорода ўтказилган халқаро санъат биеналеси, тарихий ҳудудларда ташкил этилаётган кўргазмалар ва перформанслар мамлакатимизнинг замонавий санъат орқали ўзини намойён қилиш услуби шаклланаётганидан далолат. Бу тадбирлар орқали мерос шунчаки музей витрини ортида қолган статик манзара ҳолатида тушунилмади, аксинча, ижодий тажрибалар ва янги маъно қатламлари учун очиқ маконга айланди. Шундай ёндашув ёшлар учун янги касб ва компетенциялар майдонини яратди, реставрация, кураторлик, маданий менежмент, креатив индустриялар соҳаси бўйича ички бозор шаклланишига туртки беради.

Дипломатик майдонда эса Ўзбекистоннинг юмшоқ куч стратегияси сезиларли даражада кучаймоқда. Таҳлилий мақолалар ҳамда илмий ишлар мамлакатимизнинг ташқи сиёсатда маданий дипломатия, санъат ва меросга таянган концепцияси тобора кучайиб бораётганини кўрсатади. ЮНЕСКО билан ҳамкорлик бўйича расмий шарҳларда ҳам Ўзбекистоннинг кейинги йилларда халқаро нормалар ва тамойиллари таълим, фан, маданият, оммавий ахборот воситалари соҳаларига изчил таътиб этаётгани алоҳида таъкидланди.

Яқунда қабул қилинган резолюцияда Ўзбекистон халқига ва ҳукуматида “фавқулодда меҳмондўстлик ва юқори даражадаги ташкилотчилик” учун миннатдорлик билдирилгани эса дипломатик капитал ошганидан далолат. Бу турдаги сиёсий ишоралар халқаро ташкилотлар, донорлар ва инвесторлар кўз ўнгига Ўзбекистоннинг ишончлилик даражасини оширади, узоқ муддатли ҳамкорлик лойиҳалари учун психологик ва институционал замин яратди.

Бекдавлат АЛИЕВ,
фалсафа фанлари доктори,
профессор,

Исломбек РАҲМОНБЕРДИЕВ,
фалсафа фанлари бўйича
фалсафа доктори

Инновация

ИХТИРОЧИ ЎҚУВЧИЛАР

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИГА
НАВБАТДАГИ ҚУРИЛМАНИ ТУХҒА ЭТЯПТИ

Қобулова бошчилигида мактабнинг технологияларга қизиқувчи ўқувчилари — Нафиса Дилмуродова, Муаззам Набижоновна томонидан ишлаб чиқилди. Қурилма атроф-муҳитдаги ҳолатни реал вақт режимида кузатиш ва фавқулодда ҳолатлар юзага келиши эҳтимоли ҳақида олдиндан огоҳлантиришга мўлжалланган.

Муаллимнинг айтишича, мазкур мосламага ўрнатилган сенсорлар ҳарорат, намлик, шамол кучи ҳамда бошқа метеорологик кўрсаткичларни аниқлик билан ўлчаб боради. Олинган маълумотлар Ардуино ёки ESP32 микроконтроллерлари орқали қайта ишланади. Агар параметрлар олдиндан белгиланган меъёrlардан ошса ёки пасайса, тизим автоматик тарзда дисплейга огоҳлантирувчи маълумотни чиқаради ҳамда овозли сигнал беради. Қурилмага уланган СМС модуль ёрдамида фойдаланувчига масофавий хабарнома юбориш мумкин. Бунда инновацион тизимнинг амалий аҳамияти юқори бўлиб, метеорологик ўзгаришларни эрта аниқлаш орқали табиий офатлар хавфини камайтириш, экинлар учун оптимал микроклимат яратиш, иссиқхоналарда энергия самарадорлигини ошириш ҳамда аҳоли хавфсизлигини таъминлашга кўмаклашади.

Юртимизда ёшларнинг ихтирочилик қобилиятини ривожлантириш, хусусан, АТ ва робототехника соҳаларига жуда катта эътибор берилаяпти. Бу ўқувчилар учун ҳам янги

имкониятларни очаяпти. Мактабда айнан шу соҳаларга алоҳида эътибор қаратилади. Натижада турли стартап лойиҳалар амалга ошириляпти. Янги лойиҳа иқлим ўзгаришини

олдиндан огоҳлантирувчи тизим. Тўғри, бундай хизмат кўрсатувчи алоҳида ташкилотлар бор. Бирок бу хизмат республикаимиз бўйича умумий маълумотларни беради. Қурилма эса муайян ҳудуд об-ҳавоси ҳақидаги маълумотларни фермер ва деҳқонларга индивидуал тарзда етказиб туради. Шу маънода, лойиҳа иқлим ўзгариши туфайли юзага келадиган, саломатликка салбий таъсир кўрсатуви омилар, табиатга етказилаётган зарарларни камайтиришда жуда қўл келади. Яъни қурилма ёрдамида деҳқонлар экан экин ва йиғиштириб олиш жараёнини олдиндан режалаштириш мумкин.

Лойиҳа учун турли узаткичлардан фойдаланилган. Жумладан, электр манбаини тежаш мақсадида қуёш панеллари қўлланган. Бу электр манбаини тўплаб, лед лампалар ишлатишда ёрдам беради. Ёмғир узаткичи қутиллаётган ёғин ҳақида огоҳлантириб, бу ҳақдаги маълумотни дисплейда кўрсатади. Буг узаткичи эса шўрланиб кетган ерларни намлантиришга хизмат қилади. Бундан ташқари, қурилмада ҳавонинг намлиги, ҳароратини аниқловчи узаткичлар ҳам мавжуд.

Бугун ёшларнинг ақлий салоҳияти, технологик билимдонлиги катта авлод вақилларини ҳайратга солаётгани рост. Уларнинг бу борадаги билимларни жуда тез ўзлаштириб олиши бениҳоя қизиқлиш, янгилликка интилишдан далолат. Ёшларнинг иқтидори, гоёларидан унумли фойдаланиш орқали юқоридagi каби манфаатли лойиҳаларнинг ҳаётимизга қайри келишига эришиш мумкин. Айниқса, Ихтисослаштирилган таълим муассасалари агентлиги ташкил этган “Ихтирочиликка қадам” танлови ижодкор, билимга чанқоқ, ихтирочи ёшларни кашф этишга муҳим омил бўляпти. Шунингдек, Мактабгача ва мактаб таълими вазирлиги ҳамкорлигидаги “Рақамли авлод қизлари” танлови ҳам юзлаб янги стартап эгаларини юксак марралар сари рўхлантиряпти.

Муножат МЎМИНОВА,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

ЎзА якуни — 22:05 Топширилди — 22:30